

Vergaderjaar 2013–2014

33 625

Hulp, handel en investeringen

Nr. 68

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 november 2013

Zoals ik u heb toegezegd tijdens het Algemeen Overleg van 13 november jl. informeer ik u met deze brief over de wijze waarop ik binnen de speerpunten samenwerk met maatschappelijke organisaties. Binnen het beleid is resultaat leidend bij de keuze voor partners. Deze benadering leidde er in 2012 toe dat 25% van de speerpuntbudgetten direct werd besteed via maatschappelijke organisaties.

De brief bouwt voort op de brief over de voortgang op de speerpunten die u toekwam op 24 oktober jl. (Kamerstuk 33 625, nr. 43). Daarom beperk ik me in deze brief tot voorbeelden van samenwerkingsverbanden met maatschappelijke organisaties die kenmerkend zijn voor het Nederlands beleid. Tevens is een financieel overzicht opgenomen.

Voedselzekerheid

De resultaatgebieden voor het speerpunt Voedselzekerheid zijn:

1. Toename van duurzaam geproduceerd voedsel
2. Verbeterde toegang tot voedsel van voldoende kwaliteit
3. Efficiëntere markten en verbeterd ondernemingsklimaat

Binnen het speerpunt Voedselzekerheid is de «Dutch Diamond»-benadering leidend. Deze benadering beoogt maatschappelijk verantwoorde groei en innovatie te realiseren middels de samenwerking tussen de vier maatschappelijke partijen: publieke en private partijen, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Uitgangspunt is dat complementariteit tussen de verschillende partijen de effectiviteit verhoogt.

Het belang van maatschappelijke organisaties bij de verwezenlijking van de resultaatgebieden op het speerpunt Voedselzekerheid is evident. Zo is het voor bedrijven in ontwikkelingslanden lastig om kleine producenten te bereiken wanneer deze zich niet hebben georganiseerd. Die organisatie-

vorming is geen kerncompetentie van bedrijven, maar wel van maatschappelijke organisaties. Op gevoelige dossiers spelen maatschappelijke organisaties een sleutelrol als *watchdog* bijvoorbeeld op het gebied van landrechten en landroof, de participatie van vrouwen, maar ook inzake de duurzaamheidscriteria van de internationale handel en de effecten daarvan op de mensenrechten, voedselzekerheid en inkomens van kwetsbare groepen.

Samenwerking met maatschappelijke organisaties binnen het speerpunt Voedselzekerheid kent verschillende vormen. Vanuit centrale fondsen vindt samenwerking met maatschappelijke organisaties vooral plaats binnen Publiek Private Partnerschappen (PPP's) via het Fonds Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid. Ook binnen AgriProFocus, een platform bestaande uit ruim 35 betalende leden, werken maatschappelijke ontwikkelingsorganisaties, kennisinstellingen en bedrijven samen om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van de voedselzekerheidsagenda in 13 (voornamelijk) partnerlanden. Hierbinnen ontstaan samenwerkingsverbanden die per context (land en vraagstuk) verschillen.

Ook draagt Nederland bij aan het door meerdere donoren gesteunde Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP). Vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en boerenorganisaties maken deel uit van het Steering Committee, en zetten zich in voor belangen van kleine boeren, maar ook voor de positie van vrouwen. Tenslotte zijn maatschappelijke organisaties een belangrijke factor op het gebied van kennisuitwisseling en innovatie, zoals binnen het kennisplatform Voedselzekerheid gebeurt. In totaal werd in 2012 13% van het speerpuntbudget Voedselzekerheid besteed via maatschappelijke organisaties.

Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)

De resultaatgebieden voor het speerpunt Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten zijn:

1. Meer kennis en keuzevrijheid van jongeren over hun seksualiteit
2. Verbeterde toegang tot voorbehoedsmiddelen en medicijnen
3. Betere gezondheidszorg rond zwangerschap en bevalling inclusief veilige abortus
4. Meer respect voor seksuele en reproductieve rechten van groepen aan wie deze rechten worden onthouden

Vooral in landen waar jongeren, homoseksuelen, sekswerkers en injecterende drugsgebruikers moeilijk toegang hebben tot informatie en dienstverlening, spelen maatschappelijke organisaties een onmisbare rol. Deze organisaties zijn essentieel om moeilijk bespreekbare onderwerpen als abortus, jongeren en seksualiteit en seksuele diversiteit op de agenda te zetten. Gezien de gevoeligheid van het thema behelst de bijdrage van maatschappelijke organisaties veelal een combinatie van dienstverlening (bijvoorbeeld in de vorm van trainingen aan publieke gezondheidswerkers of de distributie van voorbehoedsmiddelen) en deelname aan het maatschappelijk debat. Ook opereren veel maatschappelijke organisaties in ontoegankelijke gebieden waar de overheid nagenoeg afwezig is. Zo is AMREF actief in afgelegen nomadengebieden in Ethiopië om zorg te dragen voor adequate gezondheidszorg rond zwangerschap en bevallingen.

Zowel vanuit Den Haag als op de posten waar Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten een prioritair thema is, wordt intensief met Nederlandse en internationale maatschappelijke organisaties samengewerkt. Besteding via maatschappelijke organisaties gebeurt via centraal gefinancierde fondsen als het Key Populations-fonds en het SRGR-fonds

of via de decentrale middelen die de ambassades tot hun beschikking hebben. Ook komt een deel van de Nederlandse bijdrage aan de VN-organisaties UNICEF, UNFPA en UNAIDS via maatschappelijke organisaties bij hulpbehoevenden terecht. In 2012 verliep 25% van het SRGR-budget via maatschappelijke organisaties.

Water

De resultaatgebieden voor het speerpunt Water zijn:

1. Vergroten van waterproductiviteit in de landbouw
2. Verbeterd stroomgebiedbeheer en veilige delta's
3. Vergroten van toegang tot drinkwater en sanitatie

Binnen het speerpunt Water wordt actief gezocht naar meer synergie met andere speerpunten zoals Voedselzekerheid, en naar nieuwe partnerschappen. Hierdoor wordt de toegevoegde waarde van verschillende partijen optimaal ingezet voor onderzoeksdoelstellingen en worden kansen gecreëerd voor bedrijvigheid in de partnerlanden en in Nederland.

De rollen die maatschappelijke organisaties kunnen vervullen bij de verwezenlijking van de resultaatgebieden verschillen per context. Binnen PPP's zijn maatschappelijke organisaties veelal de partij die de doelgroep goed kent en op de hoogte is van de vraag naar diensten en producten. Voorbeelden zijn de samenwerking tussen Vitens Evides International en Simavi en het PPP-Fonds Duurzaam Water waar de organisaties Aqua for All, Akvo en Football4Water bij betrokken zijn. Daarnaast kunnen maatschappelijke organisaties uitvoerder zijn van directe dienstverlening, bij het realiseren van water- en sanitatievoorzieningen. Dankzij hun kennis van de doelgroep kunnen maatschappelijke organisaties er bijvoorbeeld zorgen dat vrouwen tenminste evenredig van activiteiten kunnen profiteren.

In de rol van lobbyorganisatie spelen maatschappelijke organisaties op mondiaal niveau hun rol, bijvoorbeeld voor de realisering van waterdoelstellingen binnen de post MDG-agenda. Tenslotte zijn maatschappelijke organisaties relevante spelers als ontwikkelaar van een innovatieve aanpak. Een voorbeeld is de samenwerking tussen PLAN Nederland en Peri Urban Sanitation waarbij PLAN als makelaar en adviseur optreedt. In urbane setting brengen zij op lokaal niveau klanten, dienstverleners en de financiële sector bij elkaar waardoor een waardeketen voor water en sanitatie kan worden ontwikkeld.

Binnen Nederland speelt het Netherlands Water Partnership, met hierbinnen een NGO-platform, als koepelorganisatie een belangrijke coördinerende rol en fungeert vaak als eerste aanspreekpunt. Buiten Nederland werk ik onder andere met het Bengaalse BRAC op het terrein van drinkwater en sanitatie en met de Water Supply and Sanitation Collaborative Council (WSSCC) op het terrein van sanitatie. Financiële ondersteuning geschiedt in deze gevallen via de ambassades of via de VN. Al met al leidde dit in 2012 tot een totale besteding van 25% van het speerpuntbudget via maatschappelijke organisaties.

Veiligheid en Rechtsorde

De resultaatgebieden voor het speerpunt Veiligheid en Rechtsorde:

1. Veiligheid voor burgers
2. Functionerende rechtsorde
3. Inclusieve politieke processen,
4. Legitieme en capabele overheid
5. Vredesdividend via werkgelegenheid

De Nederlandse aanpak is om vanuit het oogpunt van veiligheid voor mannen, vrouwen en kinderen de onderliggende oorzaken van conflicten, instabiliteit en uitsluiting te bestrijden. De keuze van doelen, van internationale en nationale partners en de mix van daaruit volgende (gendersensitieve) interventies is gebaseerd op de landenspecifieke context. Het ministerie werkt samen met een groot aantal strategische partners.

Zo wordt er samengewerkt met DECAF (Democratic Control of Armed Forces), ISS (Institute for Security Studies), Interpeace, IDLO (International Development Law Organization), International Center for Transitional Justice, VNG International, Netherlands Institute for Multiparty Democracy, International IDEA (Institute for Democracy and Electoral Assistance), Spark en AWEPA. Ook startte het ministerie medio 2012 het Kennisplatform Veiligheid en Rechtsorde. Hierin werken overheid, maatschappelijke organisaties en internationale actoren samen om een brug te slaan tussen wetenschap, beleid en praktijk. In zes conflictlanden en de MENA-regio wordt via NAP-1325 gewerkt aan een grotere politieke rol voor vrouwen bij het vredesproces en wederopbouw. Ook dit verloopt grotendeels via maatschappelijke organisaties. Daarnaast wordt een deel van het budget voor multilaterale instellingen zoals het UN Peace Building Fund, MONUSCO, en de UNHCR via maatschappelijke organisaties besteed.

Specifiek op het gebied van conflictpreventie en -beheersing wordt intensief samengewerkt met maatschappelijke organisaties in de vorm van een strategisch partnerschap. Het gaat om International Crisis Group, Interpeace, International Alert en Centre for Humanitarian Dialogue. Binnen het partnerschap zijn zij snel en, indien nodig op vertrouwelijke basis, inzetbaar bij het tegengaan van (opkomende) conflicten, overal ter wereld. In 2012 werd 32% van het speerpuntbudget via maatschappelijke organisaties besteed.

Selectie van partners

Voor het bereiken van resultaten op de speerpunten wordt samengewerkt met een combinatie van uitvoerders, te weten multilaterale instellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en kennisinstellingen. Zoals uit bovenstaande voorbeelden blijkt wordt binnen de speerpunten op diverse manieren met maatschappelijke organisaties gewerkt. Voorbeelden hiervan zijn tenders binnen de speerpunten zoals bijvoorbeeld de nieuwe tenderronde voor Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten in 2015. Verder blijkt uit genoemde voorbeelden, zoals bij het speerpunt Veiligheid en Rechtsorde, dat bij bijdragen via multilaterale kanalen ook vaak indirect maatschappelijke organisaties als uitvoerder worden gekozen. Het percentage via maatschappelijke organisaties is in de praktijk dus eigenlijk nog hoger.

Totale financiële beeld

De bedragen en percentages in deze brief hebben betrekking op het jaar 2012. Over de bestedingen in 2013 kan nog niet worden gerapporteerd omdat deze nog niet definitief zijn.

In 2012 was het totale budget voor de vier speerpunten € 1.104 mln. In de brief over de voortgang op de speerpunten wordt gemeld dat 7% (€ 76 mln.) daarvan via het maatschappelijk kanaal verliep. Het betreft hier echter enkel de budgetten die rechtstreeks vanuit het ministerie (centrale middelen) via maatschappelijke organisaties werden besteed. Daarnaast werd ook eens 18% van het totaalbudget voor de speerpunten

(€ 197 mln.) vanuit de bilaterale budgetten van de ambassades via maatschappelijke organisaties besteed. Daarmee komt de totale besteding op de speerpunten in 2012 voor 25% (€ 273 mln.) op het conto van maatschappelijke organisaties (zie tabel 1).

Tabel 1: Realisatie speerpunten 2012 in miljoenen € via Maatschappelijke Organisaties (MO's)

Speerpunt	totaal op speerpunt	via MO's centrale middelen		Via MO's ambassades		via MO's totaal	
Veiligheid en Rechtsorde	310	13,7	(4%)	95,4	(28%)	109,1	(32%)
Voedselzekerheid	277	1,3	(0%)	35,6	(13%)	36,9	(13%)
SRGR	377	51,8	(14%)	40,7	(11%)	92,5	(25%)
Water	140	8,9	(6%)	25,4	(18%)	34,3	(25%)
totaal	1.104	75,7	(7%)	197,1	(18%)	272,8	(25%)

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen